



Projektipäällikkö

Sari Huuhtanen

Matkaraportti ja hankekuulumiset Sambiaista 5.7–29.7.2010

Lusakan hankkeen kuulumiset

Lusakan hankkeessa on rakennettu tänä vuonna kiivaasti ja valmiina on yhteensä 60 vessaa hankkeen rakentamana. Lisäksi Lusaka District Commissioner ja Water for Kids ovat rakentaneet kaksi vessaa molemmat. Yhteensä alueella on siis jo 64 kuivakäymälää.

Paikallinen koordinaattori Obed Kawanga toimitti Sarille raportin puolen vuoden toimista. Hanke on edennyt suunnitelmien mukaisesti. Tämän vuoden vessojen rakentaminen hankkeen puitteissa on tehty, ja seuraavana toimenpiteenä on vesipisteen rakentaminen. Toistaiseksi hanke on hakenut sopivaa paikkaa omalle vesikioskille. Water for Kids on rakentanut alueelle (koululle) porakaivon varustettuna vesisäiliöllä ja siitä edelleen vesi johdetaan kioskiin, josta myös asukkaat voivat ostaa vettä. Hankkeessa on tarkoitus rakentaa samantyyppinen ratkaisu, ehkä hieman halvemmalla kustannuksella, mikäli se onnistuu. Hankkeessa oli budjetoitu kaivoille 15000 €, joka ei kuitenkaan riitä em. ratkaisun toteuttamiseen. Kaupunkialueella alun perin suunnitellut käsipumpukkaivot eivät olisi kestävä ratkaisu.

Jätehuoltoon on alueella edelleen kerätty rahaa NECOS:in perustaman yrityksen (Lusaka City Councilin lupa) mutta hyvästä alusta huolimatta kerätyn rahan määrä on ollut viime vuodesta laskussa. Hankkeessa ei jätehuoltoon ole tänä vuonna budjetoitu. Ihmisten motivaatio ei ole pysynyt sillä Lusaka City Council ei ole pyynnöstä/lupauksista huolimatta tullut kouluttamaan/motivoimaan ihmisiä. Ihmisten pitäisi ymmärtää, että järjestelmä olisi nyt olemassa (pienet jäteastiat ja iso kontti) ja jätemaksuja maksamalla ne saataisiin tyhjennettyä. Monet ovat kuitenkin palanneet ”takapihan dumpausmenetelmään”.

Opiskelijat Mia Lepaus ja Pui Ki Tsang tekivät hankkeesta kesäkuussa pienimuotoisen evaluoinnin. Evaluointiraportti on nähtävissä toimistolla. Opiskelijoiden mukaan koulutusta pitäisi edelleen kehittää, sillä ihmisten tietämys kuivakäymälöistä ei ole vielä halutulla tasolla. Rakentaminen sen sijaan on sujunut erittäin hyvin ja ihmiset käyttävät kuivakäymälöitä hyvin.

Matkan aikana suunniteltiin ja pidettiin tilaisuus, jossa uusimmat vessat käsienspesupisteineen (10 kpl) luovutettiin asukkaille ja samalla luovutettiin myös Water for Kids’in rakentama vesikioski ja vessat. Mukana oli mm. District councillor, alueen kansanedustaja, Suomen suurlähettiläs, Africa Development Bankin edustaja ja monia muita kunniavieraita. Tapahtumasta kirjoitettiin Sambiaissa The Post lehdessä. Vieraat olivat erittäin tyytyväisiä hankkeen saavutuksiin ja niiden toivottiin edelleen jatkuvan.

Vierailun jälkeen Afrikan kehitys pankin edustaja oli yhteydessä Sariin sähköpostitse ja lähetti ohjeita, kuinka heiltä voisi hakea varoja hankkeisiin. Sari tutustuu materiaaliin ja tiedottaa hallitusta myöhemmin, miten asia siltä kohden etenee. Kehitys pankin rahoituksella hankkeita voisi toteuttaa mahdollisesti laajemminkin alueella, toki muut resurssit huomioon ottaen.

Em. asioiden lisäksi kävimme läpi ensimmäisen maksatuksen kuitit ja rahatilanteen. Kuitit olivat ok ja etenimme hyvin budjetin mukaan. Sari tarkastaa budjetin ja tekee loput maksatukset elosyyskuussa. Loppuvuoden keskitymme hankkeen loppuevaluatioon sekä tuotettujen materiaalien keräämiseen.



Sari puhumassa Lusakan hankkeen tilaisuudessa 17.7.2010. Sarista vasemmalla mm. District commissioner Christah Kalulu ja Suomen Sambian Suurlähettiläs Sinikka Antila.



Kamoto Community Arts esitti hauskan ja opettavaisen tarinan jätehuollon tärkeydestä ja kuivakäymälöistä



Käymäläseura Huussi ry. - Global Dry Toilet Association of Finland



Uusimpien 10 huussin luovutus Lusakassa



Water for Kids järjestön rakentama vesikioski



Kalokon hankkeen kuulumiset

Kalokossa oli käyntini aikana isompi ryhmä brittejä, joten Kalokon auto oli heidän käytössään. Kuljetusongelmien vuoksi päätin käydä Kalokossa Emmanuel Mutamban kanssa hänen autollaan. Tämä olikin hyvä ratkaisu sillä saimme kierrettyä kaikki kyläalueet lukuun ottamatta kauimmaista Chisapan koulua. Emmanuel Mutamba ja Michelo Katambo raportoivat myös omalta osaltaan kyläkäynneistä (raportit toimistolla).

Tänä vuonna hankkeen painopiste on ollut kaivojen kunnostamisessa ja rakentamisessa sekä uusien vesikomiteoiden tukemisessa. Tavoitteena on ollut, että kyliin muodostetut vesikomiteat saisivat pysyvästi hoidettua kaivojen kunnossapidon ja mahdolliset korjaustyöt, aluksi hankkeen tuella, lopulta itsenäisesti. Kylissä pidettiin 26.4-12.5 kaivojen korjaus workshoppeja, jossa käytettiin pohjana Veera Lönnbladin tekemää opinnäytetyötä kaivojen kunnostuksesta. Workshoppien vetäjänä toimi Shadreck Phiri (kaivojen kunnostus) sekä Emmanuel Mutamba (vesikomiteoiden perustaminen). Opiskelijat Santtu Palokangas, Mia Lepaus ja Pui Ki olivat mukana näissä workshoppeissa. Kaivon kunnostuksista on tehty kaksi raporttia, Emmanuel Mutamban ja Michelon Katambon toimesta.

Workshoppeja pidettiin 10 eri kylässä ja yhteensä tilaisuuksissa oli 148 henkilöä (93 miestä ja 55 naista). Kaikissa kylissä selitettiin kaivon toimintatapa/osat ensin ja sitten käytännössä purettiin ja kunnostettiin kaivo. Yhdessä uudessa kylässä (Luansobe) pidettiin pelkästään kokous ja keskustelutilaisuus, jossa muodostettiin vesikomitea. Viidessä kylässä epäkunnossa ollut kaivo saatiin kunnostettua ja toimimaan. Neljässä kylässä kaivo avattiin ja todettiin, että kaivosta oli rikkoontunut/pudonnut sylinteri tai muu kalliimpi osa, jota ei hankkeen puitteissa ollut varauduttu ostamaan. Näillä alueilla asukkaat alkoivat kerätä vara-osiin rahaa ja syksyn mittaan seurataan, voiko hanke auttaa kunnostamisen toteuttamisessa.

Kaivojen rakentaminen on edennyt suunniteltua hitaammin, sillä meillä on ollut suuria ongelmia urakoitsijan kanssa (Syncromeck Limited, pääkonttori Kitwessä). Itse asiassa he ovat olleet poissa alueelta huhtikuusta lähtien vaikka lupasivat sinne palata (kalusto on koko ajan ollut siellä ja yksi mies on jätetty sinne vahtiin ilman palkkaa tai mitään). Sari joutui soittelemaan aika usean kiivaan puhelun heidän johtajalleen sekä vielä Suomesta käsin lähettelemään muutaman tekstiviestin ennen kuin miehet saapuivat uudestaan paikalle. Heitä tuli uhkailtua ensin yhdistyksen hallituksella, sitten Suomen ministeriöllä, Sambian ministeriöllä ja lakituvalla sekä muuten vain maineen menetyksellä ja yrityksen kaatumisella. Viime vuonna maksetuista viidestä kaivosta on tehty kolme ja neljäs on vielä kesken. Toivon mukaan he nyt saavat nämä loput työt tehtyä pikaisesti. Olemme kuitenkin todenneet, että tämän vuoden kaivot tehdään ehdottomasti toisen urakoitsijan toimesta ja tämän urakoitsijan kanssa ei enää toimita, kun nämä kaivot saadaan valmiiksi. Uusia tarjouksia on pyydetty viiden kaivon tekemisestä ja kylät ovat keränneet tarvittavia materiaaleja (hiekkä ja sora) kaivoja varten. Ne pyritään tekemään ennen sateita. Tällä kertaa emme kuitenkaan tee sitä virhettä, että maksaisimme kaivot etukäteen (tällä yhtiöllä se oli ainoana vaihtoehtona ja suostuimme koska heidän hintansa oli selvästi muita alhaisempi).

Saija Kopra oli Kalokossa huhtikuusta kesäkuun loppuun. Saija toteutti alueella samantyyppisen kyselyn, mikä tehtiin hankkeen alussa. Kyselyn tarkoituksena oli verrata nykyistä tilannetta hankkeen alun tilanteeseen. Saijan raportti on nähtävänä toimistolla ja saatavana Sarilta. Ilahduttavaa on huomata, että sekä tietous kuivakäymälöistä että hygieniasta on noussut asukkaiden keskuudessa, joten hankkeella on ollut siihen selvä vaikutus. Sen sijaan käytännössä vessojen määrä ja hygieniataso (esim. käsienvesipisteet) ei juuri koeta parantuneen. Tämä on toisaalta

ymmärrettävää sillä rakennetut vessat on tehty lähinnä yleisiin kohteisiin ja niinpä perheet eivät koe oman vessa/hygieniatilanteen parantuneen. Myös vesitilanteen koetaan itse asiassa huonontuneen, mikä osittain selittyy sillä, että kaivoja ei vielä ollut kunnostettu siihen mennessä. Nyt tilanne on jo parempi ja sen odotetaan edelleen parantuvan uusien kaivojen myötä.

Vessoja on Kalokossa tehty tänä vuonna vasta yksi valmiiksi. Tarkoitus on tehdä tänä vuonna kuusi isoa vessaa. Jo pitkään kesken ollut halpamalli on vihdoinkin valmis ja nyt onkin tarkoitus kilpailla/valita ne ihmiset, kenelle aletaan ensin rakentaa halpamallia. Tarkoitus on, että hankkeesta korvataan vain sementin osuus (6 sakkia sementtiä = noin 55 €) ja tiilet sekä seinämateriaalit tulevat kotitalouksilta itseltään.

Kalokossa erittäin suurena vaikeutena on edelleen kunnollisen kuljetuskaluston puuttuminen. Kun autoa ei ole paikallinen koordinaattori ei pääse kuin lähikyliin (jos polkupyörä sattuu olemaan kunnossa), ja kyläläisten motivoiminen/ kouluttaminen ei onnistu. Myöskin rakentaminen on hidasta. Kuljetusongelman ratkaisu vaatisi käytännössä oman auton hankkeelle. Budjetissa sitä ei ole, eikä UM yleensä ole hanakkaasti tukenut oman kuljetuskaluston ostamista. Ehkä tästä voisi neuvotella Afrikan kehityspankin kanssa?



Emmanuel Mutamba ja huussin halpamalli vihdoinkin valmis



Käymäläseura Huussi ry. - Global Dry Toilet Association of Finland



Michelo ja rakentajamme Evaristo uusimman vessan (Luampesan koulu) portailla



Kaivo toimii jälleen Luampesassa ja käyttäjät ovat iloisia!